

NOBEL
MEDICUS®

PORTRELER

PROF. DR. ŞÜKRÜ YUSUF SARIBAŞ

(1883-1962)

*Türkiye Nöroloji
Tarihinden Bir Portre*

Çağatay Üstün¹, Nuray Demirci²

¹Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, İzmir

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Rize

GİRİŞ

1945 yılında kurulan ve Türkiye'nin ikinci tıp fakültesi olan Ankara Tıp Fakültesi'nde nöroloji ve psikiyatri kürsüsü profesörlüğüne Gülhane hocalarından Dr. Nazım Şakir Bey seçilmiş, ancak onun fakültenin açılmasından önce istifa etmesi üzerine, nöroloji kürsüsündeki göreve profesör olarak atanmış olan Dr. Şakir Yusuf Saribaş getirilmiştir (Resim 1). Prof. Dr. Saribaş görevini 1962 yılında vefat edinceye kadar sürdürmüştür. Bu makalede onun kısa yaşam öyküsüne ve onunla ilgili bazı anılara değineceğiz.

Kısa Yaşam Öyküsü

Prof. Dr. Şükrü Yusuf Saribaş'ın yaşam öyküsünü incelerken karşımıza iki farklı kaynak çıkmaktadır. Bunlardan ilki, Dr. Saribaş'ın Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Sinir Hastalıkları Kliniği antetli kağıdına daktilo ile 22 Ekim 1955 tarihinde "Hal Tercümem" başlığı ile yazılarak imzalanmış ve kendisinin kaleme aldığı 1955 yılına kadar gelen bölümü inceleyen, neşir ettiği eserleri sunan evraktır. Diğeri ise, yapılan araştırmalar neticesinde ortaya çıkan özgeçmiştir.

Resim 1: Prof. Dr. Şükrü Yusuf Sarıbaş

Doğruluğu açısından tartışmasız olması sebebiyle makalemizde Prof. Dr. Şükrü Yusuf Sarıbaş'ın yazdığı iki sayfalık evrakın içeriğinde geçen özgeçmişini sunuyoruz.

Prof. Dr. Sarıbaş 1962 yılında vefat etti. Evli ve iki çocuk babasıydı. Kendisini saygı ve rahmetle anıyoruz.

“Hal Tercümem”

1883 yılında eski Selanik vilayetinin Ustrumca kasabasında doğdum. İlk öğrenimimi bu kasabada aldıktan sonra Selanik ve İstanbul Vefa İdadi okullarında orta öğrenimimi bitirdim. 1911’de İstanbul Askeri Tıbbiye Okulu’na müsabaka ile girdim. 13.05.1917’de tabip üsteğmen olarak Harbiye Nezareti Sıhhiye İstihbarat Dairesi’ne Müdür Muavinliğine tayin edildim. 1918’de Harbiye Nezareti Sıhhiye Dairesi tarafından Berlin Üniversitesi Tıp Fakültesi’ne gönderildim. Berlin Tıp Fakültesi’nin Fizyoloji Enstitüsü’nde ve Nöroloji Polikliniği’nde 15.05.1920’ye kadar asistan olarak çalıştım. 01.05.1920’de yüzbaşılığa terfi edildim. 15.05.1920’den itibaren Ağustos ayına kadar İstanbul Gülhane Askeri Tıbbiye Mektep ve Seririyatı’nda Sinir-Akıl Hastalıkları Kliniğinde asistan, baş asistan ve muallim vekili olarak çalıştım. 1923 Ağustos’undan 1927 Ağustos’una kadar Ankara-Cebeci Askeri Hastanesi’nde Sinir-Akıl Hastalıkları Mütahassısı olarak vazife gördüm. 1927 Ağustos’unda askerlikten istifa ederek Ankara Numune Hastanesi Sinir-Akıl Hastalıkları Mütahassıslığına tayin edildim. Vazifede 1945’e kadar çalıştım. 1945’te yeni kurulan Ankara Tıp Fakültesi Profesörler Kurulu kararı ile Nöroloji Profesörlüğüne seçildim.

Neşir Edilen Eserlerim

- 1) “Sıtma Komaları” I. Milli Türk Tıp Kongresi’nde tebliğ edilmiştir.1925 Kongre Zabıtları.
 - 2) “Elektrikle Teşhis ve Tedavi”, 94 sayfa, 1927, Ankara Matbaası.
 - 3) “Tetanos Hastalığının Suboksipital Serum Şırıngalar ile Tedavisi” Milli Türk Tıp Kongresi’nde tebliğ edilmiştir. 1929 Kongre Zabıtları.
 - 4) “Bir Hekimin Tababet Hakkında Düşünceleri”, A. Bier , Almandan tercüme, 1932, Ankara, İdeal Matbaa, 239 sayfa (Resim 2).
 - 5) “Afyon Morfin Eroin Kokain ve Esrarın Menşeleri Kullanış Şekilleri ve Tiryakiler” 6. Milli Türk Tıp Kongresi raporlarından, 1935, İstanbul Kader Matbaası. 56 sayfa
 - 6) “Komaların Görülen Araza göre Hangi Hastalıklardan İleri Geldiğinin Ayrılması” Anadolu Kliniği dergisi, 07.07.1939 sayısı.
 - 7) “En Mühim Koma Vakalarında Yapılacak İlk Tedavi Tedbirleri” Anadolu Kliniği dergisi, 07.10.1939 sayısı.
 - 8) “Tababette Teleoloji ve Uzviyetteki Şifa Kudretinin Hududu Hakkında” Anadolu Kliniği dergisi, 9 Nisan 1941 sayısı.
 - 9) “Cases of Hyatid cysts in the spina”, Acta Medica Turcia Dergisi, Vol I, No: 1, 1947.
 - 10) “Gluteal Klonus Refleksi “hasta üzerinde original araştırma, Ankara Numune Hastanesi Mart 1947 toplantısında tebliğ edilmiş; İstanbul Seririyatı dergisinin Mayıs 1947 sayısında yayınlanmıştır.
 - 11) “On Tumours of Spinal Cord Treated by Surgical Procedures” communication, Vol II-IV Congress Neurologique International, 5-10 Septembre 1949, Masson et C. Editeurs, Paris.
 - 12) “Ameliyatla Tedavi Edilen 25 Omurilik Uru Vakası” Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, Cilt IV, Sayı 01.02.1950.
 - 13) “Tüberküloz Spondilitisinden İleri Gelen Parapleginin Ameliyatla Tedavisi”, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, Cilt V, Sayı 03.04.1951.
- Ek kitap olarak; Sinir Hastalıkları, Son Havadis Basımevi, Ankara 1957.*

Cenaze Töreninde Yapılan Bir Konuşma

Prof. Dr. Şükrü Yusuf Sarıbaş'ın vefatı nedeniyle 2 Ocak 1962 tarihinde Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde düzenlenen törende Dekan vekilinin yaptığı konuşma.

[Prof. Dr. İhsan Günalp-Dekan Vekili naklediyor]

Bugün yine bu meydanda bakışlarımız mağmum olarak Şükrü Yusuf Sarıbaş'ın aziz naaşı başında toplanmış bulunuyoruz. Kederliyiz, çünkü fakültemiz bir rüknünü kaybetti. Kederliyiz, çünkü kelimenin tam manası ile centilmen bir insanı, olgun bir hekimi

kaybettik. Kederliyiz, çünkü bir hocamızı kaybettik. Hemen hemen 35 seneden beri hizmetlerinde bulunduğu Ankaralılar da bizler kadar üzüntü duymaktalar. Çünkü Şükrü Yusuf Sarıbaş adı yıllarca Ankara'da bir alem olarak dilden dile dolaştı. Büyük hoca, olgun insan, benim naçiz sözlerim sana bir methiye olmayıp sadece hakikatlerin bir itirafıdır. Ebedi istirahatgâhında müsterih uyu. Tanrı sana mağfiret, mekânın cennet eylesin.

İki Anı

[Prof. Dr. Gazi Yaşargil naklediyor]

Prof. Dr. Şükrü Yusuf Sarıbaş'ın kapı komşuları ve babasının iyi bir arkadaşı olduğunu ifade eden Gazi Yaşargil, onun sadece iyi bir asabiyeci nörolog değil, aynı zamanda bilge olduğunu, tarih, biyoloji, felsefe ile ilgilendiğini aktarmaktadır. Nörolojiden ziyade cerrah olmasının nedenini Prof. Dr. Şükrü Yusuf Sarıbaş olarak ifade etmektedir. Yaşargil'in aktarımına göre, Prof. Dr. Sarıbaş tarafından çevrilmiş, 1895 yılında lomber anesteziyi geliştirmiş Bier'e ait felsefi bir makaleyi okuyunca 16 yaşında cerrah olmaya karar vermiştir. Gazi Yaşargil'in 16 yaşında Ankara'da soğuk bir kış günü okula giderken geçirdiği yüz felci tanısını koyan ve verdiği tedavi ile dokuz ay içinde iyileştiren kişi yine Prof. Dr. Şükrü Yusuf Sarıbaş'tır.

[Prof. Dr. Esin Emin Üstün-Öğrencisi naklediyor]

Ankara Tıp Fakültesinde eğitim gördüğümüz 1955-1961 yılları arasında klinik, hasta yatak sayısı artmasına karşın Numune Hastanesi'ndeki dar bir alanda ve zor koşullarda hizmet vermeye devam ediyordu. Derslerimiz için hocalarımız sunulacak hastalarını da alarak Cebeci'deki fakülteye gelirlerdi. Nöroloji derslerimiz genellikle sınıfımız kalabalık olduğundan büyük Zeki Pamir Amfisi'nde yapılırdı. Şükrü Yusuf Hoca'nın konuşma tarzı yavaş ve değişikti. Sesi amfinin arka sıralarında duyulmaz, burada oturan arkadaşlarımız kendi aralarında konuşur ve derste biraz

Resim 2: Prof. Dr. Şükrü Yusuf Sarıbaş tarafından Prof. Dr. August Bier'in kitabının Türkçe'ye çevirisinin kapağı [Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik ABD arşivi]

gürültü olurdu. Sarıbaş Hoca ise, bu gürültülü ortama diğer bazı hocalar gibi asla sinirlenmez, büyük bir sakinlikle ve heyecanla dersine aynı tempoda devam ederdi. Kısa süreli stajlar kapsamında yer alan nöroloji stajını beşinci sınıfta yapmıştık. Staj süresinde her gün sabah Numune Hastanesi'ne gider, öğleden sonra da klinik dersler için fakülteye dönerdik. Şükrü Yusuf Sarıbaş Hoca'nın stajda ve derste biz öğrencilere sık sık tekrarladığı önemli bir öğüdü vardı: "Donanımlı iyi bir hekim olmak, yabancı yayınları izlemek için en az bir yabancı dili çok iyi bilmeniz gerekiyor". Sarıbaş Hoca'nın iki çocuğu (bir kız, bir erkek) bizim sınıfta öğrenciydiler. Bu arkadaşlarımızın gerçekten farklı yetiştirilmiş oldukları hemen fark ediliyordu. Doğal ve çalışkandırlar. Ankara Tıp Fakültesi Nöroloji Kliniği hocaları arasında Sarıbaş Hoca dışında Prof. Dr. Sami Gürün, Prof. Dr. Vefik Kırçak ve Adnan Güvener hocaları da hatırlıyor ve onları özellikleriyle, kişilikleriyle, bizde bıraktıkları derin izleriyle unutmuyorum. Şükrü Yusuf Sarıbaş Hoca'yı ve bugün yaşamda olmayan Ankara Tıp Fakültesi'ndeki diğer tüm hocalarımı bana öğrettikleri ve iyi bir hekim olmam için beni şekillendirdikleri için bir kez daha minnet ve şükran duygularıyla anıyorum. Buldukları yerde ışıklar içinde ve huzur içinde olsunlar...

KAYNAKLAR

1. Unat EK., Dünya'da ve Türkiye'de 1850 Yılından Sonra Tıp Dallarındaki İlerlemelerin Tarihi, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Vakfı Yayınları:4, İstanbul 1988; 323.
2. <http://www.unutkanlik.gen.tr/gecmisingazetesi/sayi8/h13.asp> (Erişim tarihi: 18.03.2014)
3. Noyan A., Ankara Tıp Fakültesi Kuruluş Tarihçesi, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınlarından Sayı:76, Ajans Türk Matbaası, 1959, Ankara.
4. Kırbaş D., Türkiye Nöroloji Tarihçesi, Hayat Yayıncılık İletişim, İstanbul 2003; 33, 76-80.
5. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, Vol.XIV, Sayı:IV, Ankara 1961; I-VI.
6. Yüzyılın Adamı, Bilim ve Teknik, Aralık 2000; 66-69.
7. Ökten A., Beynin Piri Reisi: Prof. Dr. M. Gazi Yaşargil, Altınşehir Adana Kent Kültürü ve Sanat Dergisi, Sayı:12, Ocak-Şubat 2013. <http://www.altinsehiradana.com/Makale/beynin-piri-reisi-prof-dr-m-gazi-yasargil/526/>